

Guia d'aprenentatge
Dret Aplicat al Treball Social
(6 ECTS)

Any acadèmic 2017-2018

2n Semestre 4rt Curs

Grau en Treball Social

Mòdul E: Eines legals i organitzatives per al Treball Social
Matèria: Dret, ciutadania i Treball Social

Professor: David Guerra Rey

1.- Presentació de la matèria o assignatura

El dret és el marc que regeix la vida de les persones en societat i la resolució dels conflictes derivats de la convivència social. És per aquest motiu que, conèixer el rol que l'ordenament jurídic juga en el desenvolupament de les relacions interpersonals i socials, ens permetrà conèixer els marges legalment establerts dins dels quals s'han de desenvolupar i els mecanismes de defensa per a les actuacions fora dels límits marcats. Així, esdevindrà una eina fonamental, com a futurs treballadors/es socials, assolir nocions jurídiques que us permetin enquadrar, comprendre i situar la incidència que l'aplicació pràctica del dret té en el contingut i desenvolupament de la vostra tasca professional.

Per tant, amb aquesta assignatura pretenem donar-vos a conèixer el marc jurídic bàsic aplicable en l'àmbit del Treball Social per comprendre el sentit de les normes fonamentals de cadascuna de les branques del dret, que més incidència poden tenir en l'exercici de la vostra professió amb la finalitat de poder contrastar-les i aplicar-les en la realitat del vostre treball quotidià.

Per raons de temps, la dinàmica pedagògica es centrarà en fer una aproximació sintètica als elements jurídics més rellevants així com als conceptes fonamentals que estructuren el marc legal aplicable al Treball Social, sens perjudici de que pugueu aprofundir, si així ho desitgeu, amb la consulta bibliogràfica que us facilitarem.

2.- Competències a desenvolupar

En aquesta assignatura estudiarem les diferents normatives que regulen els àmbits d'intervenció prioritaris des de la vessant social. Amb aquest objectiu treballarem les següents competències:

- Competència 1: Conèixer la legislació bàsica en matèria de Dret Civil, Dret Penal i Penitenciari i de Protecció de dades, els conceptes fonamentals i la incidència en l'aplicació a la pràctica del Treball Social.
- Competència 2: Comprendre de forma reflexiva les diferents possibilitats d'intervenció social dins de cada branca del Dret.
- Competència 3: Desenvolupar actituds d'anàlisi i reflexió crítica en relació als elements més controvertits, integrant l'aplicació i la interpretació legal de la realitat amb la defensa dels drets i valors jurídics i socials essencials.

- Competència 4: Aprendre a resoldre els diferents supòsits pràctics plantejats a la llum de l'ordenament jurídic aplicable, a partir de les argumentacions jurídiques adequades que justifiquin i legitimin les respostes proposades.

3.- Continguts

Mòdul 1. Introducció general a l'Ordenament Jurídic

Nocions fonamentals d'introducció al dret: divisió de poders, l'ordenament jurídic espanyol, la Constitució Espanyola, drets i deures dels ciutadans, l'estat autonòmic i la distribució de competències, i les branques del dret.

Mòdul 2. Nocions claus de Dret Civil

Unitat 1. Dret de família (I). Matrimoni i unions estables de parella

- Característiques generals del dret de família. Matrimoni. Unions estables de parella. Drets i deures aplicables a la unitat familiar.
- Nul·litat, la separació i el divorci. La mediació familiar

Unitat 2. Dret de família (II). La filiació i la relació entre parents

- La filiació. Tipologies: la filiació biològica i la filiació adoptiva. Aproximació al sistema català d'adopció
- Els efectes jurídics de la filiació. Drets i deures. La filiació en cas de ruptura del nucli familiar.
- Dret i obligació d'aliments. Supòsits i requisits.

Unitat 3. Dret de família (III). La incapacitació. Tutela i curatela

- Supòsits i causes d'incapacitació.
- Procediment judicial d'incapacitació
- Institucions de guarda i tutela de la persona incapacitada.

Unitat 4. Successions

- Tipus de successions: successió testada i successió intestada. Ordre successori.
- Institucions fonamentals: l'hereu, la llegítima i la quarta vidual. Pensió de viduïtat.

Unitat 5. Nacionalitat i estrangeria. Drets de les persones estrangeres.

- Drets i deures de les persones estrangeres. El reagrupament familiar.
- Règim jurídic de les situacions dels estrangers al territori espanyol. Els requisits de l'expulsió.
- Formes d'adquisició de la nacionalitat espanyola.

Mòdul 3. Nocions claus de Dret Penal

Unitat 1. Principis i continguts bàsics del dret penal

- Marc jurídic aplicable i principis bàsics rectors en la justícia penal d'adults.
- Elements fonamentals: infraccions penals, responsabilitat penal, autoria i participació, tipus de penes i responsabilitat civil.
- Penes privatives de llibertat: presó i alternatives a la presó. Penes no privatives de llibertat. La mediació penal.
- El procediment judicial penal: formes d'inici, detenció, mesures cautelars, tipus de procediments, les parts, fases del procés judicial i la sentència.
- La víctima: mecanismes de protecció. La victimització. Reparació.

Unitat 2.- El sistema penitenciari

- Marc jurídic i principis rectors del dret penitenciari espanyol.
- Execució de les penes privatives de llibertat: centres penitenciaris, drets i deures dels interns, professionals de l'execució, règim penitenciari, programes de tractament i llibertat.
- Execució de les mesures penals alternatives.
- La reinserció social.

Unitat 3. Dret penal del menors.

- Marc legal internacional i nacional en matèria de dret penal de menors. Llei orgànica 5/2000, reguladora de la responsabilitat penal del menor.
- Principis rectors de la justícia juvenil. Caràcter educatiu versus responsabilitat penal.
- Procediment jurídic: detenció, mesures cautelars, procediment judicial, les parts, la sentència i responsabilitat civil.

Unitat 4. Dret penal dels menors. Mesures educatives i la seva execució.

- Mesures educatives privatives de llibertat.
- Mesures educatives no privatives de llibertat.
- La mediació i reparació a la víctima.
- Execució de les mesures educatives.

Mòdul 4: Marc jurídic d'altres àrees fonamentals d'intervenció

Unitat 1. Secret professional, confidencialitat i protecció de dades

- El secret professional. La confidencialitat versus el tractament i la protecció de dades.
- Especificitats de l'àmbit sanitari: la història clínica

4.- Resultats de l'aprenentatge

Al final del procés l'estudiant mostrarà les següents evidències de les competències desenvolupades:

- Coneixerà i comprendrà els fonaments del Dret aplicable en el Treball Social.
- Aprenderà a trobar i a interpretar la legislació aplicable a la pràxis professional.
- Sabrà coneixerà els conceptes fonamentals del marc jurídic bàsic aplicable als diferents supòsits i àrees d'intervenció professional
- Aprenderà a combinar la vessant social amb el marc jurídic aplicable a cada situació.
- Coneixerà i comprendrà el marc jurídic de les relacions personals i familiars, en especial entre cònjuges o altres formes de convivència i en relació als menors i persones més vulnerables.
- Coneixerà i comprendrà la forma d'intervenir amb els usuaris dels Serveis Socials dins del marc legal aplicable, ajudant-los a prendre decisions ben fonamentades jurídicament sobre l'abast dels seus drets, deures, necessitats, circumstàncies, riscos o recursos.

5.- Metodologia

5.1.- Activitats del professor:

La metodologia de treball de l'assignatura partirà d'una aproximació teòrica dels elements definitoris de cada unitat per tal de facilitar l'estudi i la comprensió dels conceptes fonamentals de la matèria, així com la seva aplicació pràctica en l'exercici professional del treballador/a social.

Durant el desenvolupament de les classes el professor anirà plantejant qüestions i reflexions, per tal de generar dinàmiques de debat que facilitin l'assoliment dels objectius d'aprenentatge. Aquesta serà també una eina per tal de poder anar avaluant de manera continuada la participació activa de l'estudiant.

Al llarg del curs s'aniran proposant activitats pràctiques tant a l'aula com al e-Campus, destinades a treballar de manera aplicada aspectes del programa. D'aquestes, tres constituïran les Pautes Avaluatives, consistents en la realització d'un cas pràctic individual o grupal, on l'estudiant haurà de respondre a un seguit de qüestions aplicant la legislació estudiada així com l'anàlisi d'una notícia d'actualitat vinculada a la matèria. Aquestes pràctiques seran de matèria acumulativa. La presentació i superació de totes i cadascuna d'aquestes sessions pràctiques computaran com a avaluació continuada.

Altres activitats facilitadores del seguiment i l'estudi, però de caràcter voluntari, seran test d'autoavaluació per tema, el fòrum d'actualitat i d'altres fòrums que es vagin creant segons la dinàmica del grup, que sumaran a la nota corresponent a la participació.

El professor oferirà un espai setmanal de tutoria amb l'objecte d'oferir als estudiants la possibilitat de clarificar dubtes i/o fer el seguiment del treball que vagi fent cada estudiant.

5.2.- Activitats dels estudiants:

- Assistir a les classes i participar activament en les dinàmiques, debats o fòrums que en elles es plantegin.
- Analitzar i resoldre les diferents activitats pràctiques que es proposin per fer seguiment dels objectius d'aprenentatge i per poder optar a la modalitat d'avaluació contínua.
- Llegir els materials recomanats, tant els de lectura prèvia a les classes com els de complement a les classes, així com de la bibliografia que es recomanin per superar satisfactòriament els diferents mòduls de la matèria.

Treball a l'aula	50 hores	2 ECTS
Treball tutoritzat	50 hores	2 ECTS
Treball autònom	50 hores	2 ECTS

6.- Sistema d'avaluació

6.1.- Activitats o instruments d'avaluació

L'avaluació de l'assignatura té per objectiu assegurar que l'estudiant ha adquirit els coneixements bàsics i ha desenvolupat les competències previstes en aquesta guia.

Al llarg del semestre es realitzaran **activitats** (sobre comentaris normatius o jurisprudencials, casos pràctics, etc.), que l'alumne haurà d'anar entregant i treballant a classe. Aquestes activitats ajudarà a l'alumne a entendre de forma progressiva el contingut del temari.

L'alumne que realitzi, almenys el 80% de les activitats, tindran **examens d'avaluació continuada** que consistiran en respondre preguntes teòriques i/o pràctiques sobre la matèria. Els qui no segueixin les activitats, o suspenguin alguns o tots dels exàmens d'avaluació continuada, s'hauran de presentar al **examen final** amb preguntes teòriques i/o pràctiques sobre tot el contingut de l'assignatura.

6.2.- Criteris d'avaluació

Es realitzaran activitats al llarg del semestre. La realització d'almenys el 80% per part de l'alumne li dona dret a presentar-se als **examens d'avaluació continuada**.

L'alumne que no hagi realitzat almenys el 80% de les activitats, o suspengui algun dels examens d'avaluació continuada haurà de presentar-se a l'examen final amb preguntes teòriques i/o pràctiques sobre tot el contingut de l'assignatura, més un cas pràctic.

La puntuació dels examens d'avaluació continuada i el final tindran una puntuació del 0 al 10, superant-los com a mínim amb un 5.

7.- Resum del procés formatiu per competències

Veure quadre annex

8.-Vies de comunicació amb el docent

Horari de tutories: dijous de 13:15 a 14:30. Es necessari concertar cita prèvia per la tutoria amb antelació via correu electrònic.

Correu electrònic: dguerra@peretarres.url.edu

9.- Bibliografia i recursos

Aja, E. i Arango,J. (Dir.) (2007). *Anuario de inmigración y políticas de inmigración en España. La inmigración en España en 2006*. Barcelona: Bellaterra.

Aja, E. i Arango,J. (Dir.) (2008). *Anuario de la inmigración en España. La inmigración en la encrucijada*. Barcelona: Bellaterra.

Badosa Coll, F. (Dir.) (2004). *Manual de dret civil català*. Madrid: Marcial Pons.

Barcelón Cobedo,S. i González Ortega,S. (2012). *Introducción al Derecho de la Seguridad Social*. Ed. Tirant lo Blanch.

CEJFE (2000). *El model de justícia juvenil a Catalunya*. Col·lecció Justícia i Societat, Barcelona: Generalitat de Catalunya.

CEJFE (1992). *Introducció al dret penitenciari: teoria i pràctica*. Col·lecció Justícia i Societat. Barcelona: Generalitat de Catalunya.

CEJFE (1994). *Mediació i justícia juvenil* Col·lecció Justícia i Societat, Barcelona: Generalitat de Catalunya.

- Cid, J. i Larrauri, E. (1997). *Penas alternativas a la prisión*. Barcelona: Bosch.
- Cid, J. i Larrauri, E. (2001). *Teorías criminológicas*. Barcelona: Bosch.
- Funes Artiaga, J. (1995). *Mediación y justicia juvenil*. Barcelona: Fundación Jaume Callís.
- Lahera Forteza, J. (2013). *Reforma laboral 2012. Preguntas y respuestas*. Albacete: Bomarzo, S.L.
- Landrove Díaz, G. (2007). *Introducción al Derecho Penal de Menores*. València: Tirant lo Blanch.
- Lucas Esteve, A. (Dir.) (2012). *Dret civil català V.II. Persona i família*. Barcelona: J.M.Bosch.
- Ministerio de Empleo y Seguridad Social (2012). *Guía laboral del Ministerio de Empleo y Seguridad Social*. Madrid: MESS.
- Muñoz Conde, F. i García Arán, M. (2010). *Derecho Penal Parte General*. València: Tirant lo Blanch.
- Ornosa Fernández, M.R. (2007). *Derecho penal de menores*. Barcelona: Bosch, S.A.
- Puig Ferriol, Ll. i Roca Trias, E. (2009). *Institucions del Dret civil de Catalunya*. València: Tirant lo Blanch.
- (2005). *Vol. II, Dret de la persona i Dret de família*. València: Tirant lo Blanch.
- (2004). *Vol. III, Dret de successions*. València: Tirant lo Blanch.
- Ramírez Martínez, J.M. (2012). *Curso básico de Derecho del Trabajo (para titulaciones no jurídicas)*. València: Tirant lo Blanch.

ANNEX: QUADRE RESUM DEL PROCÉS FORMATIU PER COMPETÈNCIES

Competències	Activitats formatives	Resultats d'aprenentatge	Activitats d'avaluació
C1.- Conèixer la legislació bàsica en matèria de Dret Civil, Dret Penal i Penitenciari i de Protecció de dades, els conceptes fonamentals i la incidència en l'aplicació a la pràctica del TS.	- Facilitar les referències legislatives corresponents a cada unitat - Elaboració dels materials d'estudi (PWP) - Lectura d'articles fonamentals de la legislació aplicable - Exposició teòrica de cada unitat - Tests d'autoavaluació	- L'estudiant sabrà trobar, interpretar i aplicar la legislació bàsica - L'estudiant comprendrà el marc jurídic i conceptes fonamentals de cada unitat	AAC1: Ordenament Jurídic i Dret Civil Cas pràctic grupal AAC2: Ordenament Jurídic, Dret Civil i Dret Penal Cas pràctic grupal AAC4: Examen avaluació continuada o examen final
C2.- Comprendre de forma reflexiva les diferents possibilitats d'intervenció social dins de cada branca del Dret.	- Anàlisi i reflexió sobre premsa i actualitat aplicables a cada tema - Debats sobre l'aplicació pràctica de la legislació a la praxis professional - Exposició de supòsits viscuts als practicums vinculats al Dret	- L'estudiant aprendrà a aplicar el marc jurídic en la pràctica del TS - L'estudiant coneixerà i comprendrà la forma d'intervenir amb els usuaris del TS des del marc jurídic aplicable - L'estudiant aprendrà a complementar la seva tasca professional amb base legal	
C3.- Desenvolupar actituds d'anàlisi i reflexió crítica en relació als elements més controvertits, integrant l'aplicació i la interpretació legal de la realitat amb la defensa dels drets i valors jurídics i socials essencials.	- Treballar conflictes de interessos jurídics, valors i drets des del <i>balancing test</i> - Plantejar els conflictes jurídics més habituals en la pràctica del TS - Exposició de supòsits viscuts als practicums vinculats al Dret - Conferències de professionals experts - Debats actuals fonamentats jurídicament	- L'estudiant serà capaç resoldre els conflictes propis del Treball Social a la llum del marc jurídic aplicable - L'estudiant trobarà solucions legals a problemes socials	AAC3: La realitat social i del Dret Aplicat Anàlisi d'article de premsa actual
C4.- Aprendre a resoldre els diferents supòsits pràctics plantejats a la llum de l'OJ aplicable, amb argumentacions jurídiques adequades que justifiquin i legitimin les respostes proposades.	- Exposar casos pràctics i d'actualitat del Dret Aplicat al TS - Aprendre a fonamentar jurídicament els supòsits pràctics treballats - Buscar la base jurídica i les referències legals aplicables a la resolució de cada supòsit pràctic	- L'estudiant sabrà resoldre la pràctica del TS des del marc jurídic aplicable	AAC1: Ordenament Jurídic i Dret Civil Cas pràctic grupal AAC2: Ordenament Jurídic, Dret Civil i Dret Penal Cas pràctic grupal